

NOVÉ SBÍRKOVÉ AKVIZICE V KNIHOVNĚ NÁRODNÍHO MUZEA V ROCE 2019

V roce 2019 se z rozpočtu Národního muzea podařilo získat větší objem finančních prostředků, které umožnily výrazné rozšíření sbírkových fondů této druhé největší knihovny u nás.

Knihovny osobností v oddělení základní knihovny byly obohaceny o dvě knihy, původně pocházející z osobní knihovny operní pěvkyně Emy Destinové (1878–1930). Nabídku předložil pražský antikvář Jan Placák, který knihy získal z pozůstalosti dramatika Radovana Krátkého (1921–1973). Oba tituly doplní fragment knihovny E. Destinové v Knihovně Národního muzea, aktuálně čítající na 307 svazků. Kniha Nicolase Blondeaua *Dictionnaire erotique latin-français...* z roku 1885 má černě a červeně tištěný titulní list s xylografickou vinětkou vydavatele, v textu jsou pak ornamentální lišty, iniciály a koncové vinětky. Dobová kartonová knižní vazba je potažena vínovým saténem, kniha má zlacenou svrchní ořízku. Na předešlý se nachází exlibris E. Destinové. Čtyřdílný *Recueil de pièces rares et facétieuses anciennes et modernes en vers et en prose remises en lumière pour l'esbattement des Pantagruelistes avec le concours d'un bibliophile* z let 1872 až 1873 má černě a červeně tištěné patituly a titulní listy s xylografickou vinětkou vydavatele. Obsahuje řadu xylografických ilustrací. Má polokoženou vazbu – kartonové desky jsou potaženy fialovým hedvábím se světlým dekorem, hnědé kožené hřbety mají zlacené ozdůbky, má mramorované předsádkové papíry a je zde volně vloženo exlibris E. Destinové.

Pro oddělení rukopisů a starých tisků Knihovny NM bylo zakoupeno rovněž od antikváře Jana Placáka šest unikátních rukopisů z 16. až 18. století, konkrétněji se jedná o česky psaný rukopis z 16. století: *Extrakt ze všech register zemských púho[n]ů Margkrabství Moravského...*; český opis tisku z první poloviny 17. století: Jan Brtvín z Ploskovic: *Hospodář, knížka velmi užitečná*; český rukopis trestně právního obsahu a německý opis tisku datovaný 1682 Pavla Kristiána z Koldína *Ordnung der Titel der Stadt Rechten der Konigl. Stadt Praag*; latinský rukopis z roku 1653 obsahující dějiny rodu Orliků z Laziska od Jana Kryštofa Orlika z Laziska *Ad illustres Aquilas Orlikianas Prosopopoeia.*; latinský rukopis z roku 1690 právního obsahu od Karla Ferdinanda Schertze *Varietates undetriginta juris regij provincialis in clyti marchionatus Moraviae ac juris Justinianaei adsertis...*; rukopis filozofické disertační práce hraběte Jana Karla z Valdštejna *Philosophia scholastico-ethica, fulgidissimis Habsburgico-Austriacorum imperatorum virtutibus illustrata*, která vyšla tiskem roku 1726. Dále od stejného nabízejícího byl získán unikátní jazykově český starý tisk *Velmi pěkná historie o nevinné a souzené svaté pfaltz-hraběnce*

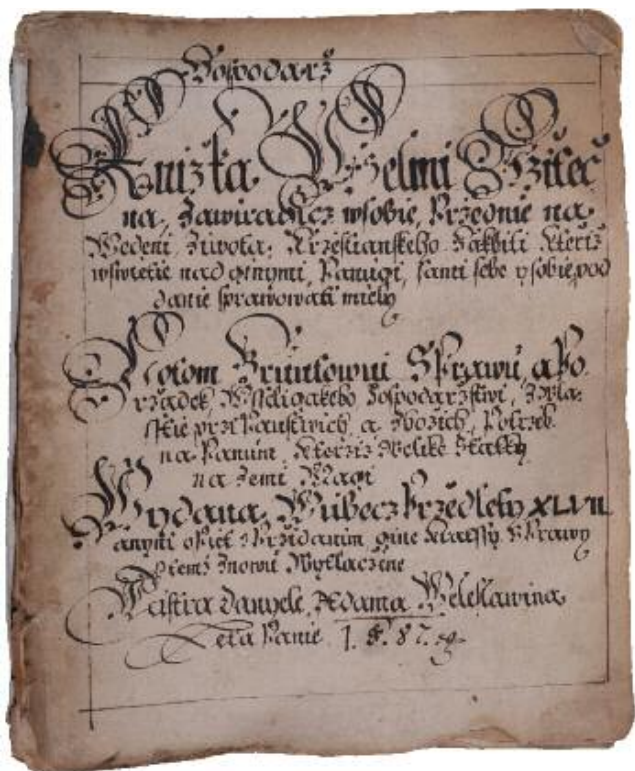
Jenově, kterak v nepřítomnosti jejího nejmilejšího manžela se s ní dalo. Ke cti a chvále Boží, a všem křivdu snášejícím matronám k spasitedlnému naučení na světlo vydaná. Vytisťená v Jindřichu-Hradci, u Ignacia Vojtěcha Hilgartnera od Martina von Cochema z druhé poloviny 18. století.

Co do rozsahu jsou každoročně nejvíce rozšiřované sbírkové fondy oddělení knižní kultury Knihovny NM. V roce 2019 se zvláště podařilo doplnit fond Ilustrací a rozšířit sbírku uměleckých knižních vazeb, soustředěvanou do knižního fondu Bibliofilie.

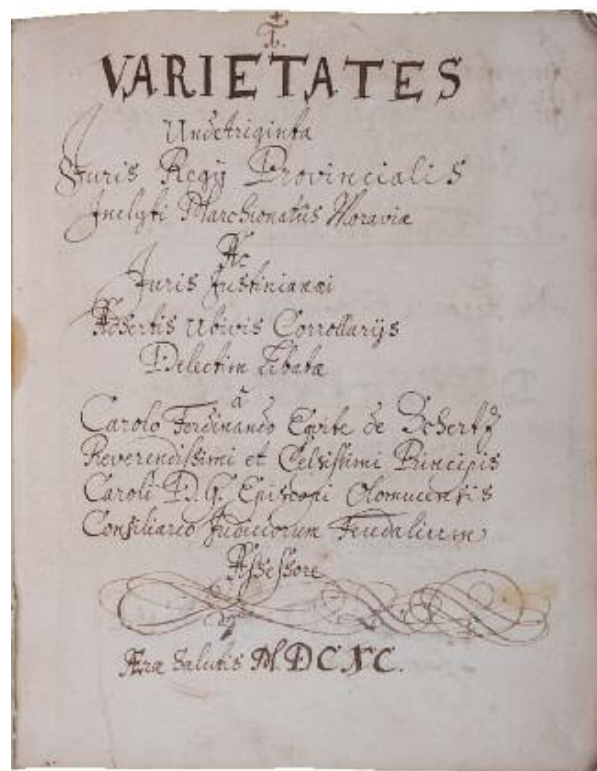
Ilustrační soubory Evy Natus-Šalamounové (1936–2014), manželky známého ilustrátora Jiřího Šalamouna, nabídla její dcera Barbara Šalamounová. Celkem se jedná o 34 ilustrací – barevných litografií (P. L. Traversová *Mary Poppinsová*, Praha: Albatros /1987/) a 12 ilustrací – perokreseb (Drahomíra Měsková: *Já, ponořené těleso a můj boxer*, Praha: Mladá fronta /1976/), dokladujících knižní tvorbu pro děti a mládež v 70. a 80. letech 20. století.

Ilustrační dílo Václava Fialy (1896–1980) je ve sbírkách knihovny již zastoupeno; v roce 2019 se rozšířilo o menší kolekci štoček (24 ks) a ilustrací (10 ks), konkrétněji: nátisky a návrhy ilustrací (10 ks) pro knihu Josefa Koptý *Modrý námořník*, Praha: Československý spisovatel (1958) a dřevorytové štočky (7 ks) k ilustracím k téže knize. Přírůstek dále obsahoval 17 štoček k volné a užité grafice a vlastním cestopisným knihám. Z volné grafiky můžeme jmenovat například dřevoryty Japonská krajina s jezdcem, Japonsko – Čičidžima, Sentakusurimas (všechny tři z roku 1924), nebo Chartres z roku 1928, z užité grafiky pak leptaný štoček pro exlibris Václava Poppeho s motivem z Tichomoří z roku 1943 nebo soutěžní návrh pro nakladatelství Šolc a Šimáček z roku 1937 ke knize Aloise Jiráka *Proti všem*. Zajímavou součástí přírůstku jsou dřevorytové štočky k ilustracím pro knihy z autorových pobytů v Japonsku: *Zahrada Ueno: Vzpomínka z Japonska*, Praha: Hollar (1931), a *Pouť na Fuži-jamu*, Praha: Hollar (1934). Nabídku předložila Jana Kotalíková, dcera ilustrátora.

Rozsahem největším přírůstkem fondu Ilustrací se stal dar části pozůstalosti Petra Barče (1941–2017) v celkovém počtu 389 ilustrací, 6 hmotných památek a 16 fotografií. Věnované ilustrační soubory z větší části vznikaly v 90. letech 20. století pro nakladatelství Toužimský a Moravec, které se systematicky zaměřuje na dobrodružnou literaturu. Barčovy ilustrace zde pravidelně doplňovaly vydávanou sérii o dobrodružnosti Bigglesovi z pera E. E. Johnse. Z počátku 21. století jsou v daru zastoupeny ilustrace ke knihám *Sedmdesát pět sestřelů* R. Foncka nebo *Největší vzdušné bitvy* E. H. Simse. Početná je rovněž kolekce Barčových kreslených seriálů

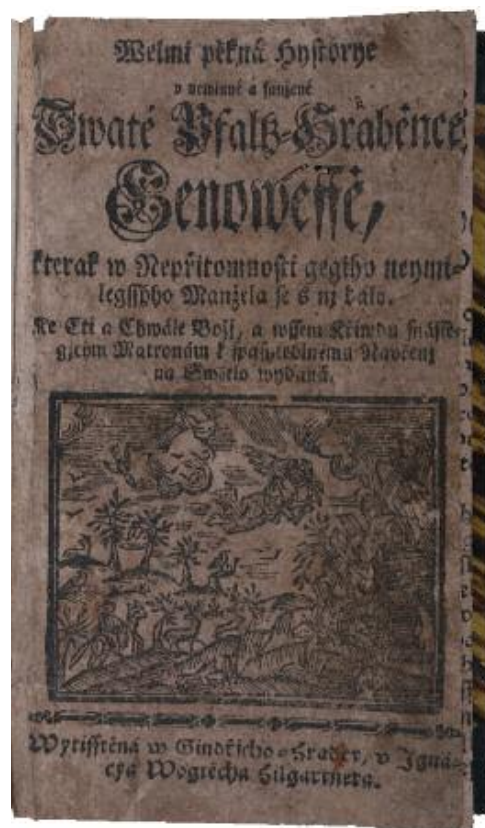
Obr. 1. Opis tisku Jana Brtvína z Ploskovic *Hospodář*, knížka velmi užitečná, zavírajíc v sobě předně navedení života křesťanského ... vydaného v Praze Danielem Adamem z Velešlavína v roce 1587.

Obr. 2. Rukopis Karla Ferdinanda Schertze *Varietates undetriginta juris regij provincialis inclyti marchionatus Moraviae ac juris Justiniani adsertis* ... z roku 1690.

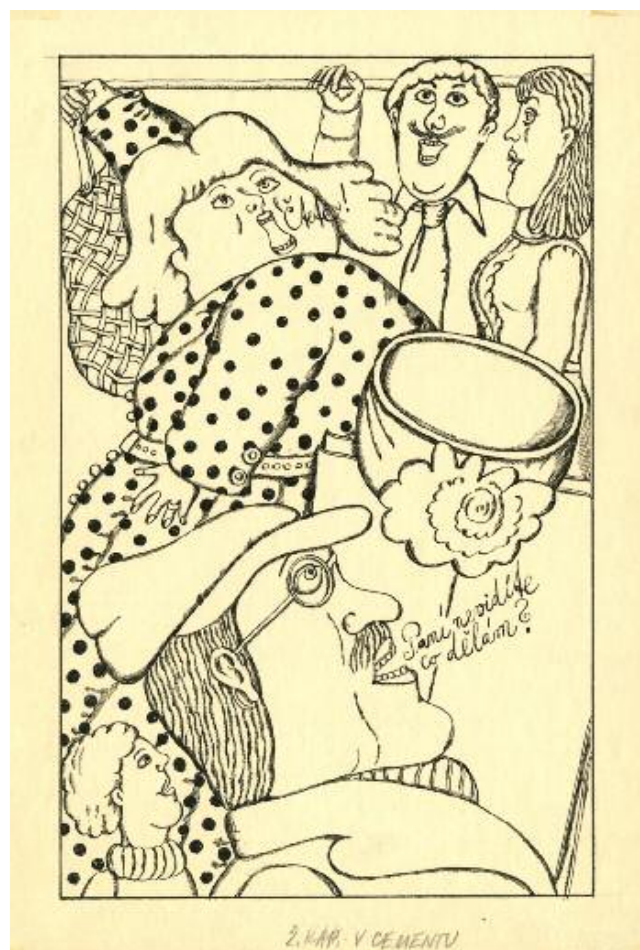
Obr. 3. Genealogicko-historický rukopis Jana Kryštofa Orlika z Laziska *Ad illustres Aquilas Orlikianas Prosopopoeia* ... z druhé poloviny 17. století.

Obr. 4. Unikátní jazykově český tisk Martina von Cochema *Velmi pěkná historie o nevinné a soužené svaté pfaltz-hraběnce Jenově, kterak v nepřítomnosti jejího nejmilejšího manžela se s ním dala* ... vydaná v Jindřichově Hradci Ignácem Vojtěchem Hilgartnerem ve druhé polovině 18. století.

Obr. 5. Ilustrace Evy Natus-Šalamounové ke knize P. L. Traversové *Mary Poppinsová*, Praha: Albatros (1987).

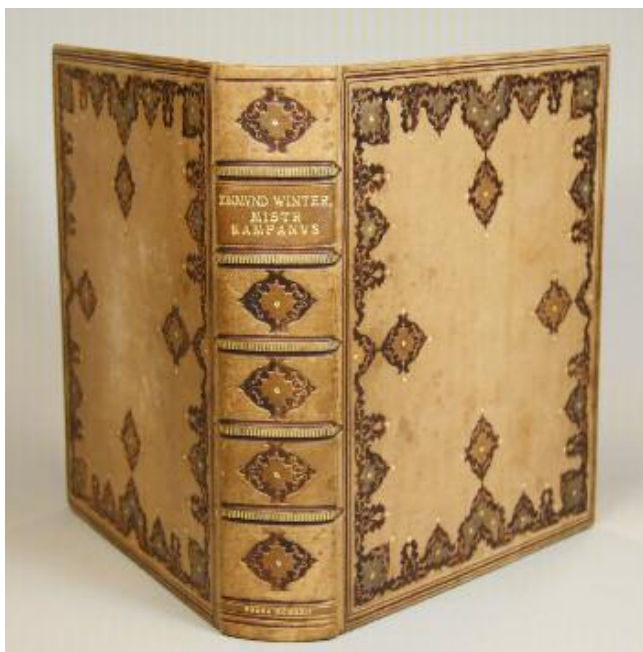
Obr. 6. Ilustrace Evy Natus-Šalamounové ke knize Drahomíry Měškové *Já, ponořené těleso a můj boxer*, Praha: Mladá fronta (1976).

Příběhy statečných na motivy povídek Otakara Batličky, které vznikaly od 70. let 20. století. Soubory hmotných památek a fotografií úzce souvisí s ilustrační prací P. Barče, obsahují totiž jeho předlohy pro ilustrační práci na komiksech.

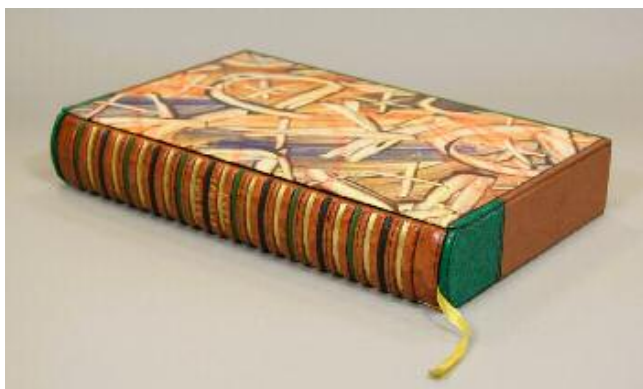
Mezi největší akvizice letošního roku náležejí soubory uměleckých knižních vazeb moderních knihářů Jendy Rajmana a Karla Dudačka st. Vazby J. Rajmana byly zakoupeny v roce 2019 ve dvou etapách. Celkem bylo získáno jedenáct uměleckých knižních vazeb průřezově dokumentujících dílo J. Rajmana, žáka zakladatele moderní české knižní vazby Ludvíka Bradáče. Mezi nejzajímavější díla v tomto souboru patří kniha Branislava Nušiče *Tisíc devět set patnáct* z roku 1927 s kvalitně řemeslně zpracovanou celokoženou vazbou s vypalovanou linkou, ručním zlacením a s předsádkami z mramorovaného papíru. Dále raná práce J. Rajmana – *Babička* Boženy Němcové, vázaná v semišové vazbě, zdobená ručním zlacením, s užitím textilu a mramorovaného papíru na předsádkách. Kniha *Mistr Kampanus* Zikmunda Wintera z roku 1922, vázaná v přírodní teletině a zdobená tlačítkem, byla získána i s návrhem na výzdobu vazby, dokumentujícím umělcův záměr. Koupě byla předložena Nadačním fondem Jendy Rajmana (1892–1965), jenž se podílí na provozu Muzea klasického knihářství v Rožďalovicích, nacházejícího se přímo v původní Rajmanově knihařské dílně se zachovalým vybavením.

Obr. 7. Dřevorytový štoček Václava Fialy k soutěžnímu návrhu pro nakladatelství Šolc a Šimáček ke knize Aloise Jiráska *Proti všem* (1937).

Obr. 8. Kniha *Mistr Kampanus* Zikmunda Wintera ve vazbě knihaře Jendy Rajmana z Rožďalovic. Celokožená vazba v přírodní teletině zdobená slepotiskem, mořením a zlacením pochází z roku 1922.

Obr. 9. Kniha T. Gulbranssena *Věčně zpívají lesy* z roku 1947. Celokožená vazba typu bradel v hovězí kůži, hřbet knihy je zdoben mnoha vytaženými vazy, aplikací barevné kůže a zlacením.

Soubor 21 uměleckých knižních vazeb Karla Dudeška st. (1910–1996) byl získán ve Vídni od jeho syna a navazuje na akvizice Dudeškových vazeb v předchozím roce. Vybraná díla dokládají uměleckou práci Karla Dudeška st., a zároveň také vysokou úroveň moderní české knižní vazby v polovině 20. století. Za všechny pozoruhodné knižní vazby v tomto přírůstku jmenujme několik, například titul *Věčně zpívají lesy* od T. Gulbranssena z roku 1947. Celokožená vazba typu bradel v hovězí kůži pochází z téhož roku, hřbet knihy je zdoben mnoha vytaženými vazy, aplikací barevné kůže a zlacením. Kniha je opatřena pouzdrům potaženým škrobovým knihařským papírem. *Kytice* K. J. Erbena z roku 1940 je vázána v zelené marokénové kůži francouzským typem vazby. Na předních deskách je vazba zdobená barevnou mozaikou pod transparentním pergamenem, kniha je taktéž opatřena pouzdrům. Titul *La Fille aux yeux d'or* Honoré de Balzaca před-

Obr. 10. Kniha *La Fille aux yeux d'or* od Honoré de Balzaca ve vazbě Karla Dudeška st. Vázána ve fialové usni stylem bradel, na předních deskách je zdobená intarzií krystalického útvaru z barevných kůží, pouzdro je potažené autorským knihařským papírem.

Obr. 11. Kniha Josefa Hory *Máchovske variace* z roku 1944 ve vazbě Karla Dudeška st. Polopergamenová vazba typu bradel, na deskách knihy a pouzdrě byl použit autorský knihařský papír.

stavuje ukázkou precizní řemeslné práce s kůží. Kniha je vázána ve fialové usni stylem bradel, na předních deskách je zdobena intarzií krystalického útvaru z barevných kůží, slepotiskem a zlacením, hřbet je ozdobený šesti nepravými zlacenými vazy, pouzdro je potaženo barevným papírem. Autorský knihařský papír byl použit na polopergamenovou vazbu typu bradel se zlaceným titulem na hřbetě. Je v ní vevázána kniha *Máchovske variace* Josefa Hory z roku 1944. Pouzdro je taktéž potaženo autorským knihařským papírem.

Z důvodu příprav stálé expozice českých dějin 19. století v Historické budově Národního muzea byla zakoupena ojedinele zachovaná olověná matrice *Národních listů* z roku 1913 od Josefa Noska z Prostředního Lánova, která bude sbírkově náležet do fondu hmotných památek oddělení knižní

kultury. Do téhož fondu bude patřit i nově získaná knihařská šička (firma Brehmer, Lipsko) z první poloviny 20. století a soubor 19 litografických kamenů od Miloše Jedličky z Počapel, který celou nabídku před časem přivezl z Mnichova. Zvláštní místo v knihovně zauímají soubory autorských štočků, i tento fond byl v roce 2019 rozšířen, a to darem Lubomíra Krupky z Úval u Prahy, obsahujícím soubor 12 štočků – linorytů Karla Gyurjana ke dvěma jazykovým mutacím knihy Gustava Meyrinka; vydáno nakladatelstvím Ve stráni německy *Die schwarze Kugel* (2004) a česky *Černá koule* (2006). Fond byl rozšířen také koupí od Pavla Piekara, současného předsedy SČUG Hollar, který předložil nabídku 33 svých linorytových štočků z let 2017 až 2018. Ty zobrazují klíčové postavy českého výtvarného světa – Karla Škréty, Josefa Mánesa a Arno Naumana. V posledním případě jsou štočky dokonce doplněné o dar autorské dřevorytové desky Arno Naumana, která zachycuje průčelí Národního divadla.

Oddělení knižní kultury se může pyšnit největším souborem kramářských tisků v České republice. I ten byl doplněn dvěma konvoluty s tisky z 18. a 19. století, které Národnímu muzeu předložil antikvář Jan Placák. První, obsahující 39 kramářských tisků s unikáty, pochází z pozůstalosti semilského sběratele Rudolfa Hlavy (1911–1988). Druhý, menší (19 ks) pak z pozůstalosti učitele a historika Bedřicha Slavíka (1911–1979).

Mimořádně rozsáhlý je rovněž fond Exlibris, stále doplňovaný i o současnou tvorbu exlibris. V roce 2019 obdrželo Národní muzeum darem 14 autorských novoročenek z let 1992 až 2019 Martina Manojlína z Děčína, jehož tvorba exlibris je již ve sbírkách reprezentativně zastoupena. Darem byla také nabídnuta sbírka 105 autorských exlibris, novoročenek a příležitostné grafiky Václava Fialy jeho dcerou Janou Kotalíkovou. Rovněž tak byl bezplatně získán soubor 54 novoročenek a exlibris Ladislava Stehlíka a exlibris různých autorů pro L. Stehlíka především ze 70. a 80. let 20. století, nabídnutý jeho dcerou Blankou.

Na rok 2020 jsou plánovány nákupy dalších kolekcí kramářských tisků a moderní ilustrace. Pokud bude nákup podpořen dotačním programem Ministerstva kultury ČR, pak největším ziskem v příštím roce bude mimořádně cenný soubor rukopisných modlitebních knížek z pozůstalosti Rudolfa Hlavy.

PhDr. Pavel Muchka,
tajemník Poradního sboru pro sbírkotvornou činnost
Národního muzea, sekce Knihovna Národního muzea